ALİ NAKÎ

Oniki imâmın onuncusu. İmâm-ı Muhammed Cevâd Takî'nin oğludur. Künyesi Ebü'l Hasen-i Askerî'dir. Hâdî lakabı ile meşhûrdur. 204 (m. 829) yılı Recep ayının onüçünde Medine'de doğdu. 254 (m. 868)'de Bağdâd'ın Samarra nahiyesinde vefât etti. Kabri buradadır.

Ali Nakî (radıyallahü anh), Resûlullah efendimizin torunu olup, Hazreti Ali ile Hazreti Fâtıma'nın evlâdlarındandır. Hazreti Hüseyin'in torunlarından olduğu için "Seyyid"dir. Asıl adı, Nakî bin Muhammed Cevad Takî bin Ali bin Mûsâ Kâzım bin Ca'fer-i Sâdık bin Muhammed Bâkır bin Zeynel Âbidîn bin Hüseyin bin Ali bin Ebî Tâlib'dir. Devamlı ibâdetle meşgûl olup, dünyâdan elini çekmişti. İmamlığı otuzüç yıl, altı ay, yirmiyedi gündür. Hasen-i Askerî, Hüseyin ve Ca'fer adında üç oğlu ve bir de kızı vardı. İmâm-ı Ali Nakî'nin birçok menkıbeleri vardır.

İmâm-ı Ali Nakî hazretleri bir gün Samarra civarında bir köye gitmişti. Bir köylü kendisini aradı. Falan köye gitti dediler. Köylü de o köye gitti ve Nakî hazretlerinin huzûruna vardı. Nakî hazretleri köylüye sordu. "Bir isteğin mi var?" "Hazret-i Ali bin Ebî Tâlib'in sevenlerindenim. Benim çok borcum vardır. Çok zaman geçmesine rağmen borçlarımı ödeyemedim. Bu borcun ağır yükünü kaldıracak sizden başka kimse bilmiyorum" deyip, köylü arama sebebini anlattı. İmâm-ı Nakî hazretleri üzülmemesini söyleyip köylüyü o gece misâfir etti Sabahleyin köylüye buyurdu ki: "Sana bir söz söyleyeceğim, o sözü aynen yerine getireceksin." Köylü baş üstüne efendim, dedi. İmâm-ı Nakî hazretleri bir kâğıda "Bu köylünün borcu benim borcumdur" diye yazıp köylüye verdikten sonra buyurdu ki; "Ben yakında Samarrâ'ya döneceğim, bir cemâat içinde otururken bu kâğıdı getir. Borcunu benden yavaşça iste!" Bunun üzerine köylü oradan ayrıldı. Bir müddet sonra İmâm-ı Nakî Samarrâ'ya döndü.

Bir gün halife ve yakınları ile otururken köylü geldi. Kâğıdı çıkarıp borcunu istedi. İmâm-ı Nakî hazretleri çok yumuşak konuşup özürler beyân etti ve ileride bir gün ödeyeceğini söyledi. Bunu Halife Mütevekkil duydu. Otuzbin akçeyi hemen İmâm'a gönderdi. Va'd edilen gün köylü geldi. Otuzbin akçeyi köylüye verdi.

Birgün İmâm-ı Nakî hazretleri bir düğün yemeğinde idiler. Samarra ehlinden birisi boş yere konuşuyordu, İmâm hazretlerine gerekli olan saygıyı göstermiyordu, İmâm-ı Nakî bir ara "Bu şahsın evinden acı bir haber gelip bu yemekten yiyemiyecek" buyurdular. Yemekler hazırlanınca elini yıkadı, yemeği yiyeceği sırada hizmetçi ağlayarak içeri girdi ve annen damdan düştü, koma hâlinde, çabuk ol ki onu ölmeden göresin dedi. O şahıs yemeği yemeden kalkıp gitti.

Halife Mütevekkil'de bir gün büyük bir çıban çıktı. Çok ağrı ve şiddetli ateş yapıyordu. Tabîblerin hiç biri buna çâre bulamadılar. Hastalığı ağırlaşınca annesi, Mütevekkil iyi olursa kendi malımdan İmâm-ı Nakî hazretlerine çok mal göndereceğim diye nezr etti. Mütevekkilin yakınlarından Feth bin Hakan, İmâm-ı Nakî'den de bir ilaç soralım dedi. Bir kimseyi gönderdiler, İmâm hazretleri falan şeyi yaranın üzerine koyun. Allahü teâlânın izniyle fâide verir buyurdu. Bu haber üzerine halifenin meclisinde bulunanlar gülüştüler ve alay ettiler. Feth bin Hakan'ın ısrarları üzerine, söylenilen şeyi yaranın üzerine koydular. Çıban yarılıp içinde olanlar çıktı. Hasta şifâ buldu.

Mütevekkil'in iyileştiğini duyan annesi onbin altını bir keseye koyup kendi mührüyle mühürleyip İmâm hazretlerine gönderdi. Mütevekkil iyice iyileşince, birisi' İmâm-ı Nakî hazretlerinin evinde çok mal ve silâh olduğuna dâir halifeye şikâyette bulundu. Mütevekkil, veziri Sa'îd'e gece yarısı İmâm hazretlerinin evine girmesini ve orada bulduğu mal ve silâhı

kendisine getirmesini emr etti. Bunun üzerine Vezir Sa'îd şöyle anlatıyor: "Bir merdiven götürüp dama çıktım. Pencereden içeri girdim. Karanlık idi. Ne tarafa gideceğimi şaşırdım. O sırada İmâm-ı Nakî hazretlerinin sesini duydum. Ey Sa'îd biraz bekle, mum getirsinler buyurdu. Mum gelince aşağıya indim. İmâm-ı Nakî hazretleri yünden bir elbise giymiş, başında yünden bir takke, altında hasır bir seccade, kıbleye karşı oturuyordu. Ey Sa'îd işte odalar ara buyurdu. Odalara girdim. Bana söylenilen mal ve silâhları bulamadım. Fakat, halifenin annesinin gönderdiği kese mührüyle duruyordu. Sonra İmâm-ı Nakî seccadeye de bak buyurunca, seccadeyi kaldırdım bir kılıç kınıyla duruyordu. Hepsini alıp halifeye getirdim. Halife annesinin mührüyle mühürlü keseyi görünce merak edip sordu. Durumu anlattılar. Bunun üzerine kendisi de bir kese koyup, keseleri ve kılıcı geri gönderdi. İmâm hazretlerinin huzûruna varıp mahcup bir şekilde "Efendim, izinsiz evinize girmek bana çok zor geldi, ama emir almış idim" dedim. O zaman Şu'arâ sûresinin son âyeti olan: "Allahü teâlâya şirk koşanlar ve peygamberini hiciv edenler, öldükten sonra hangi yere gideceklerini bilirler" âyet-i kerîmesini okudular.

Sâlih bin Sa'îd anlatır: Halife Mütevekkil, İmâm-ı Nakî hazretlerini Medine'den Irak'a çağırdı. Beraberce Samarrâ'ya gittik. Kötü bir yerde konakladık. İmâm-ı Nakî hazretlerini sevenlerden biri içeri girip "Efendim bunlar senin kıymetini gizlemek ve nûrunu söndürmek istiyorlar. Bunun için böyle kötü ve korkulu yerde konaklattılar" dedi. İmâm-ı Nakî hazretleri: Ey Sa'îd'in oğlu şöyle bir bak" buyurup eliyle işâret etti. İşâret ettiği tarafa baktığımda dünyâda bir benzeri olmayan, bahçeler, ırmaklar ve köşkler gördüm.

Biraz sonra bu hâller kayboldu. Sonra bana buyurdu ki: "Ey Sâlih, biz nerede olursak, olalım. Allahü teâlânın ni'metleri bizimle beraberdir."

Halife Mütevekkil'in evinde, çeşitli kuşlar bulunurdu. O kuşların sesinden içeri girenlerin sözlerini duyamaz, girenler de Mütevekkil'in dediğini anlıyamazlardı. İmâm-ı Nakî hazretleri içeri girdiği zaman' kuşlar susar, çıkınca tekrar, ötmeye başlarlardı.

Birgün İmâm-ı Nakî hazretleri halifenin evlâdlarının birinin düğün yemeğinde bulundu. Herkes edeble oturuyordu. Fakat gencin biri çok gülünç şeyler söyleyerek edebsizlik ediyordu. Bunun üzerine İmâm-ı Nakî hazretleri o gence, "Ey genç çok gülüyorsun, kahkaha atıyorsun. Allahü teâlâyı hatırlamaktan gâfil oluyorsun. Halbuki üç gün sonra öleceksin. Kabre hazırlıklı mısın?" buyurdu. O genç, bu sözü duyduğu hâlde, edebsizliğinden vazgeçmedi. Yemekler yendi, düğün bitti. Ertesi gün genç hastalandı. Üç gün sonra da öldü.

Birgün birisi gelip, hanımının hâmile olduğunu ve doğacak çocuğunun erkek olması için duâ etmesini istedi. Bunun üzerine buyurdu ki: "Çoğu kız vardır ki, erkek evlâdından daha hayırlıdır." Daha sonra o şahsın bir kızı dünyâya geldi.

İmâm-ı Nakî hazretleri zamanında Hindistan'dan bir sihirbaz gelmiş, gösteriler yapıyordu. Bir gün zengin biri onu çağırıp dedi ki: "İmâm-ı Nakî'yi mahcup edebilirsen sana bin altın vereceğim." Sihirbaz da dedi ki: "Olur yaparım, yalnız bir yemek ve yanına birkaç yufka ekmek hazırlayıp beni yanına oturtunuz."

Sihirbazın dediği gibi yaptılar, İmâm-ı Nakî hazretleri gelip sofraya oturdu. Bir parça ekmek almak istedi. Sihirbaz birşeyler yaptı. Ekmek önünden uçtu. Bu iş üç defa tekrarlandı. Sofrada bulunanlar gülmeye başladılar. Oturdukları odada bir divan yastığı üzerinde arslan resmi vardı. İmâm-ı Nakî hazretleri o resime işâret ederek emir verdi:

"Bu adamı yut."

O resim bir anda arslan oldu. Sıçradı sihirbazı yuttu. Tekrar o yastığa geldi. İmâm-ı Nakî hazretleri buyurdu ki:

“Allahü teâlânın düşmanlarını dostlarının üzerine musallat etmek doğru değildir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 60, 1011

2) Târîh-i Bağdâd cild-12, sh. 56

3) Nûr-ül-ebsâr sh. 158

4) El-A’lâm cild-4, sh. 323

5) Kâmûs-ül-a’lâm cild-4, sh. 2199

ALİ RIZÂ (İMÂM-I ALİ RIZÂ)

Oniki imâmın sekizincisi. Muhammed Cevâd Takî’nin babasıdır. Nesebi, Ali Rızâ bin Mûsâ Kâzım bin Ca’fer-i Sâdık bin Muhammed Bâkır bin Ali Zeynel Âbidîn bin Hüseyin bin Ali bin Ebî Tâlib’dir (r.anhüm). 153 (m. 770) senesi Rebî-ül-âhır ayının onbirinci Perşembe günü, Medîne-i münevverede doğdu. 203 (m. 818) senesi Ramazân-ı şerîfin yirmibirinci Perşembe günü elli yaşında iken Tûs (Meşned)’de vefât etti.

Namazını halîfe Me’mûn kıldırdı. Me’mûn, İmâm-ı Ali Rızâ hazretlerini çok sever ve sayardı. Kerîmesini (kızını) nikâh edip, imâmı kendine dâmâd yaptı. Yerine halîfe olmasını emir ve ilân edip, paralara ismini yazdırdı. Fakat, imâm önce vefât etti. Bâyezîd-i Bistâmî ve Ma’rûf-i Kerhî hazretleri imâmın sohbeti ile şereflenip kemâle geldiler.

Künyesi, babasının künyesi gibi Ebü’l Hasan’dır. Mûsâ Kâzım hazretleri ona kendi künyemi bağışladım buyurmuşlardır. Lakabı Rızâ’dır. Babasına dediler ki, “Halife Me’mûn ondan râzı olduğu için mi oğlun Ali’yi, Rızâ diye çağırıyorsun?” Cevâbında, “Hayır, Allahü teâlâ ve Resûlü râzı oldukları içindir” buyurdu. Ona uyanlar ve muhalifleri de ondan râzıydı.

İmâm-ı Mûsâ Kâzım’ın üstün talebelerinden biri şöyle anlattı: Birgün İmâm-ı Mûsâ Kâzım, (radıyallahü anh) “Magrib (Fas) tüccârlarından gelen oldu mu?” diye sordu. “Bilmiyoruz” dedik. O da “Gelmiştir” buyurdu. Atlara binip gittik. Orada câriye satan bir Magribli vardı. Bize yedi tane câriye gösterdi, İmâm hazretleri hiçbirini kabûl etmedi. Bir tane daha olduğunu, hasta olduğu için göstermediklerini öğrendik. Hazreti İmâm bana, “Yarın gel. Ne kadar ücret isterse kabûl edip o câriyeyi al” buyurdu. Ertesi gün magriblinin yanına vardım. “Dün isteyip de hasta olduğu için göremediğimiz câriyeyi istiyorum” dedim. Yüksek birfiat söyleyip, “Daha aşağı olmaz” dedi. Ben de, “O fiyata kabûl ettim” dedim. Bana, “Bunu kimin için alıyorsun?” diye sorunca, “Dünkü beraber geldiğimiz zât için” dedim. Tüccâr, “O kimlerdendir?” dedi. “Benî Hâşim’dendir” deyince Magribli tüccâr, bu câriye hakkında şöyle anlattı: “Ben, bu câriyeyi Magrib’in en uzak beldesinden aldım. Bir kadın bana, “Bu câriyeyi kimin için aldın?” dedi. Ben de “Kendim için aldım” diye söyleyince, O kadın, “Hayır! Bu senin olacak bir câriye değildir! Bu câriye, yer yüzünün en kıymetli zâtınındır! Bunların bir çocuğu olur. O büyüyüp yetişince, yer yüzünün en âlimi olacaktır” dedi. Daha sonra câriyeyi Mûsâ Kâzım’a (radıyallahü anh) getirdim. Bu câriyeden İmâm-ı Ali Rızâ (radıyallahü anh) dünyâya geldi.

Huzzâ kabilesinden Da’bel bin Ali ismindeki zât zamanının en meşhûr şâirlerinden ve güzel söz söyliyenlerindendi. Şâir şöyle anlattı: “Ehl-i beyte muhabbeti anlatan (Medâris-i Âyât) isimli kasîdeyi yazıp, İmâm-ı Ali Rızâ’ya (radıyallahü anh) arz ettim. Çok beğendiler ve “Benden izinsiz hiç kimseye okuma” buyurdular. Ben “Peki” deyip ayrıldım. Halife Me’mûn, bu kasîdeyi yazdığımı duyup beni çağırdı. Hâl hatır sorduktan sonra, yeni yazdığım kasîdeyi okumamı istedi. Ben özür dileyip Hazreti İmâm’ın emrini bildirdim. Halife, Hazreti İmâm’ı çağırıp, kendisinden izin alınca, ben de kasîdeyi okudum. Halife çok memnun olup bana ellibin akçe hediye etti. İmâm-ı Ali Rızâ (radıyallahü anh) da o kadar ihsânda bulundu. Ben